Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle tupakkalain muuttamisesta

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä tupakkalain muuttamisesta.

EETU ry katsoo tupakoinnin vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden olevan yleisesti perusteltuja, mutta katsoo asiaan liittyvän myös näkökulman ikääntyneiden ja liikuntarajoitteisten perusoikeuksista.

EETU ry tunnistaa tupakoinnin aiheuttamat haitat tupakoimattomille naapureille. Jokaisella tulisi olla lähtökohtaisesti oikeus terveelliseen ja turvalliseen tilaan.

Tupakointi aiheuttaa monenlaisia terveydellisiä ja taloudellisia haittoja yhteiskunnalle ja yksilöille. Tupakoinnin aiheuttamat kustannukset yhteiskunnalle ylittävät tupakan verotuksen tuomat tuotot. Kotitalouksien kohdalla tupakointi voi aiheuttaa huomattavia suoria ja välillisiä taloudellisia haittoja, heikentäen näin kotitalouden pitkän aikavälin taloudellista turvaa. Toisaalta EETU ry toivoo, että tupakoinnin ehkäisemisessä vältettäisiin liian tiukkaa kieltolinjaa ja korostettaisiin yksilön vastuuta.

Ikääntyneet tupakoitsijat ovat kasvaneet aikana, jolloin tupakoinnin haitoista ei ole vielä tiedetty nykyiseen tapaan. Tällaisilla henkilöillä tupakointi on muodostunut pitkäkestoiseksi tavaksi, joten tupakoinnin tekeminen mahdottomaksi äkillisesti ja ulkopuoliseen päätökseen perustuen voi laskea tällaisen henkilön hyvinvointia, vaikka kyseinen tekeminen olisi taloyhtiön yhtiökokouksen enemmistöpäätös.

Mikäli tupakointi parvekkeilla ja asuntojen yhteydessä olevilla ulkoalueilla, kuten huoneiston hallinnassa olevilla piha-alueilla, kielletään, muut kuin liikuntarajoitteiset voivat kulkea pidemmän matkan tupakoimaan. Ikääntyneet ja liikuntarajoitteiset eivät voi tehdä näin. Toisinaan ihmisten käyttämät epäviralliset tupakointipaikat sijaitsevat sopimattomissa paikoissa, mikä voi johtaa tapaturmariskin kasvuun huonosti liikkuvilla sekä tupakoinnista kiinteistölle ja muille asukkaille koituvien oheishaittojen lisääntymiseen, vaikka tämä lakiesitys tähtää juuri viimeksi mainittujen torjumiseen.

Toisaalta on ongelmallista, jos uudistus johtaa sisätiloissa tapahtuvan tupakoinnin yleistymiseen. Sisätiloissa tapahtuva tupakointi aiheuttaa paloturvallisuusriskejä ja voi vahingoittaa asuntoa, vaikka savua ei kulkisikaan toisiin asuntoihin. Aikaisempaan viitaten, kysymys on myös siitä, että lopulta jokaisella asukkaalla on oikeus turvalliseen ja terveelliseen tilaan. Liiallinen ja toistuva savu- tai hajuhaitta voi häiritä toisen asukkaan kotirauhaa.

Tupakoinnin haittojen ehkäisyssä asuntoyhteisössä tulisi pyrkiä siihen, että sekä tupakoimattomien että tupakoivien asukkaiden perusoikeuksista huolehditaan. Haittoja tulisi ehkäistä siten, että siitä ei tule kohtuuttomia kustannuksia taloyhtiölle tai sen osakkaille.

EETU ry esittää harkittavaksi mallia, jossa tupakointikiellon edellytyksenä olisi, että asuntoyhteisö osoittaa esteettömästi saavutettavan luvallisen tupakointipaikan.

Esteettömyydellä tarkoitettaisiin kulkua hissin ja esteettömän ulko-oven kautta ja sijaintia kohtuullisen pituisen ja turvallisen kävelymatkan päässä. Esimerkiksi kerrostalojen piha-alueilla voisi olla katettu tupakointipaikka, josta savu ei kulje talon ilmanvaihtokanaviin. Mikäli kerrostalossa ei ole hissiä, eikä sellaista ole asennettavissa kohtuullisin kustannuksin, voitaisiin hissivaatimuksesta joustaa. Lisäksi tilanteissa, joissa asuntoyhteisön tontilla ei ole tilaa tupakointipaikalle, sellaista ei tarvitsisi järjestää.

Ensisijaisesti EETU kannustaa malliin, jossa asunto-osakeyhtiöissä käydään ensin vuoropuhelua, tavoitteena löytää kaikkia tyydyttävä ratkaisu.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry on kuuden valtakunnallisen eläkeläisjärjestön yhteistyöelin. Sen jäsenjärjestöt ovat Eläkeliitto, Eläkeläiset, Eläkkeensaajien Keskusliitto, Kansallinen senioriliitto, KRELLI Kristilliset eläkeläiset ja Svenska pensionärsförbundet. Järjestöjen yhteinen jäsenmäärä on reilut 250 000. Vuonna 2026 puheenjohtajajärjestönä toimii Eläkeläiset ry.